

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים: חברי הכנסת _____

פ/_____/_____

הצעת חוק יסוד: שירות חובה למען המדינה

מטרה	1.	מטרתו של חוק יסוד זה היא לעגן את חובת השירות למען המדינה כערך חוקתי, ולחייב את יתר רשויות השלטון לפעול למען יישומה בהתאם להוראות חוק יסוד זה.
הגדרות	2.	בחוק יסוד זה –
"משרת" – מי שמשרת בשירות.
"השירות" – שירות לפי חוק יסוד זה.
"תושב בישראל" – אזרח ישראלי, או מי שניתן לו אשרת עולה, תעודת עולה או רישיון לישיבת קבע.
3. (א) כל תושב בישראל חייב לשרת במסגרת השירות בהתאם להוראות חוק יסוד זה במשך תקופה שלא תפחת מ – 24 חודשים בהגיעו לגיל 18 שנים, ובלבד שחלפו לפחות חודשיים מסיום חוק לימודיו התיכוניים.
(ב) כל מי שסיים את שירותו לפי חוק יסוד זה חייב לשרת במסגרת השירות מעת לעת בהתאם לצו, אם נוצר צורך באחת ממסגרות השירות לפי חוק יסוד זה להשלמת היקף כח האדם הנדרש לה, לרבות לשם הכשרה ושמירה על כשירות (להלן: "שירות מילואים").
(ג) הכנסת רשאית בחוק להאריך את תקופת השירות אם מצאה שהדבר מתחייב לשם הגשמת יעדים חיוניים ודחופים, שלא ניתן להגשימם במסגרת מצבת כח האדם המשרתת בשירות.

ז (א) לשם יישום הוראות חוק יסוד זה, שאינן מוקנות לכנסת, תקים הכנסת בחוק את מינהלת השירות.

(ב) מינהלת השירות תהא אחראית על :

- (1) קריאה לשירות ולמבדקים מקדימים ;
- (2) השמת המשרתים באחת ממסגרות השירות ;
- (3) הכרה בעילויי דת ובמצטיינים כמשמעותם בחוק יסוד זה ;
- (4) דחיית שירות ומתן פטור בהתאם לסעיף 10 לחוק יסוד זה ;
- (5) שילוב מתנדבים בשירות ;
- (6) פיקוח על ישום חוק יסוד זה והחוקים שנקבעו מכוחו ואכיפתם ;
- (7) פיקוח על הגופים המנהלים את מסגרות השירות וקביעת מדיניות כוללת ביחס לשירות מושא חוק יסוד זה ובכלל זאת התאמת מסגרות השירות לשמירת תרבותם ודתם של המשרתים ;
- (8) תגמול המשרתים ומסיימי השירות ;
- (9) כל תחום אחר שהכנסת תקבע בחוק.

מינהלת

השירות

ג) ראש מינהלת השירות ימונה על ידי ועדה בה יהיו חברים :

- (1) נשיא המדינה ;
- (2) יו"ר וועדת חוץ ובטחון ;
- (3) ח"כ שנבחר על ידי חברי הכנסת מסיעות האופוזיציה ;

(להלן : ועדת המינוי)

ד) מינהלת השירות תהא רשאית לקבל מאת מוסדות המדינה כל מידע הנדרש לה לשם ביצוע תפקידיה על פי חוק.

ה) מינהלת השירות תפעל בשיתוף פעולה עם מערכות החינוך בישראל לשם הטמעת ערכי השירות וחשיבותם.

ו) ראש מינהלת השירות באישור ועדת חוץ ובטחון של הכנסת יהא רשאי ככל שהתבקשה לכך על ידי שר הבטחון להאריך את תקופת השירות בתקופה, שלא תעלה על 12 חודשים, אם מצאה שהדבר נדרש לשם שמירה על בטחון המדינה או לשם אספקת שירותים חיוניים לציבור.

ז) לראש מינהלת השירות יוענקו בחוק סמכויות אכיפה ופיקוח לשם יישום חוק יסוד זה והחוקים מכוחו.

(א) השירות ימומש באחת או יותר ממסגרות השירות הבאים :

(1) שירות בצבא הגנה לישראל ;

(2) שירות אזרחי באחד או יותר מהתחומים הבאים : בטחון הפנים, רפואה, חקלאות, חינוך, רווחה, סיעוד, בנין ובכל תחום נוסף, שאינו כלול בסעיפי משנה (3) ו-(4), שתקבע הכנסת בחוק, ובלבד שהוא הולם את ערכי חוק יסוד זה ושהשירות לטובתו חיוני לאוכלוסיה רחבה בישראל ;

(3) מצויינות בתחומי האמנות, המדעים המדויקים או הרוחניים והספורט ;

(4) לימוד תורני ;

(ב) על אף האמור בסעיף 3א) לעיל לעניין המועד בו חייב כל תושב בישראל לשרת כאמור בחוק יסוד זה, מינהלת השירות תקיים מסגרת שירות התנדבותית מקדימה לשירות לפי סעיף קטן (א), שתמקד בחיזוק החברה בישראל או בשמירה על הזיקה לישראל בקרב קהילות יהודיות בחוץ לארץ או בלימוד תורה, ובלבד שהמתנדבים יחלו בשירות לפי סעיף קטן (א) לא יאוחר מהגעתם לגיל 21 שנים ולכל הפחות למשך התקופה הנזכרת בסעיף 3 לעיל.

מי שיקרא למבדקי מיון לצרכי השירות או לשירות על ידי ראש מינהלת השירות יתייצב במקום ובעת שיקבע, יענה לדרישות המבדקים או ימלא את שירותו במסגרת השירות אשר תקבע לו, לפי העניין.

(א) לשירות בצבא הגנה לישראל תהא עדיפות על פני כל יתר מסגרות השירות ובין היתר לעניין מיון ובחירת המיועדים לשירות, הקצאת משאבים ותגמול המיועדים. על אף האמור, צבא הגנה לישראל לא יבחר לשירות צבאי במי שמנהלת השירות מצאה אותו כמתאים ביותר למסלולים הקבועים בסעיפים 4א) ((3)-(4)), אלא באישור ראש מנהלת השירות.

(ב) ראש מינהלת השירות לא ישים כח אדם לטובת מטרת שירות שאינה צבאית, אלא רק לאחר שסופקו כל דרישות כח האדם של צבא הגנה לישראל בהיבט הכמותי והאיכותי.

(ג) השמה לטובת שירות צבאי תתבצע באופן שיווינוי וללא הבדל : מגדר, השקפת עולם, נטייה דתית או מקום מגורים.

(ד) היקף המיועדים לשירות במסגרת המצויינות ובמסגרת הלימוד התורני לא יעלה על סך של 2% מכלל המתגייסים בכל מחזור גיוס ביחס לכל אחד ממסלולים אלו.

(ה) קריאה לשירות לטובת מסגרת המצויינות ומסגרת הלימוד התורני תהא בהתאם לכללים שיקבעו על ידי ועדה שחבריה ימונו על ידי ועדת המינוי.

התנדבות לשירות	7.	מינהלת השירות תקבע מסלולי התנדבות לשירות למי שאינו מחוייב בשירות חובה.
חובת שירות צבאי של בני העדה הערבית	8.	בן העדה הערבית לא יחוייב בשירות צבאי ללא הסכמתו.
פטור משירות, דחייה והקלות	9.	<p>(א) ראש מינהלת השירות רשאי לפטור אדם משירות מטעמים רפואיים או נפשיים או מחמת היותו הורה או מטעמים הומניטריים חריגים, וכן לדחות תחילת שירות מהטעמים שלעיל או לצרכי הכשרת המיועד לשירות צבאי או אזרחי או לעניין השירות המקדים לפי סעיף 5(ב).</p> <p>(ב) ראש מנהלת השירות רשאי לקבוע תנאי שירות מיוחדים למי שישנם טעמים סוציו-אקונומיים חריגים המצדיקים זאת.</p>
תגמול	10.	<p>(א) כל המשרת לפי סעיף 3(א) יהיה זכאי לתגמול שיקבע בחוק, בין היתר תוך התחשבות בשירות קרבי כשירות המשמעותי ביותר ולעצימות השירות.</p> <p>(ב) מי ששירת שירות לפי סעיף 3(א) במשך יותר מ- 24 חודשים יהיה זכאי לתגמול נוסף שיקבע בחוק.</p> <p>(ג) משרתי המילואים יהיו זכאים לתגמול שיקבע בחוק עבור שירותם תוך התחשבות בהשתכרותם.</p> <p>(ד) הכנסת תקבע בחוק סל הטבות יחודי למשרתי מילואים ולמי שמעסיק משרתי מילואים, וכן הקלות והגנות לנוכח תקופת שירות המילואים, ובין היתר לעניין הנושאים הבאים:</p> <p>(1) חסינות מתביעות נזיקין כתוצאה מאי מילוי חובה, שאינה נובעת מהשירות, בשל שהותו של אדם בשירות המילואים;</p> <p>(2) דחיית מועדי משפט;</p> <p>(3) דחיית מועדי תשלומי חובה;</p> <p>(4) פיטורים מעבודה וביטול עסקות;</p> <p>(5) תמיכה במשפחות משרתי המילואים.</p>

(א) אדם שהפר את חובותיו לשרת שירות מלא לפי חוק יסוד זה, ולא השלימן, יחולו ההוראות הבאות עליו ועל כל תאגיד שבשליטתו או בשליטת חבר בני אדם שרובם הפרו את חובותיהם כאמור, עליהם הוא נמנה:

(1) לא יהיה זכאי לכל הטבה כלכלית מטעם המדינה או רשות מקומית לרבות על פי חוק, אלא אם היא נובעת מפאת מצבו הבריאותי ובכלל זאת: תמיכות כספיות, הנחות על תשלומי חובה, השתתפות בתשלומים, קבלת או רכישת מוצרים, נכסים או שירותים מוזלים.

(2) לא יקבל רישיון לנשק.

(3) לא יהיה זכאי לכל העדפה מתקנת המוענקת על ידי המדינה או רשות מקומית;

(4) לא תעסיקו המדינה או רשות מקומית או חברה ממשלתית או חברה שבשליטת רשות מקומית;

(5) לא יהיה זכאי להשתתף בתוכניות לדיוור מוזל של רשות מרשויות המדינה.

(6) לא יהיה רשאי להתקשר בהסכם מסחרי עם המדינה, חברה ממשלתית או רשות מקומית או חברה שבשליטת רשות מקומית.

(7) הפרת חובתו כאמור תהא עילה מספקת שלא לקבלו לעבודה או לפטרו מעבודה ועילה מספקת ביד המדינה, רשות מקומית וחברה ממשלתית לבטל הסכם מסחרי עימו.

(8) לא ימונה לדירקטור בחברה ציבורית ולא יהא בעל שליטה בה;

(ב) הוראות תת סעיפים קטנים (א)(1), (א)(3), א(6) ו-(א)(7) יחולו על כל תאגיד התורם בפעילותו להפרת חובת השירות לפי חוק יסוד זה.

(ג) תשלל כל תמיכה ממשלתית ישירה או עקיפה במוסד חינוך שלמעלה מ- 10% מתלמידיו או מבוגריו החל מכניסתו לתוקף של חוק יסוד זה הפרו את חובת השירות לפי חוק יסוד זה במהלך השנה שקדמה למתן התמיכה, ויאסר על מוסד חינוך המצוי במצב זה לקבל כל תרומה; "תרומה" לעניין סעיף קטן זה פירושה: בכסף או בשווה כסף, במישרין או בעקיפין, בארץ או בחוץ לארץ, במזומנים או בהתחייבות מכל סוג.

תוקף	12.	(א) חוק יסוד זה יכנס לתוקפו 12 חודשים לאחר אישורו, למעט סעיף 6 (ג) שיכנס לתוקפו עם אישור חוק יסוד זה.
חובת חקיקת חוקים	13.	(ב) עד לכניסתו לתוקף של חוק זה יקרא פוקד לפי חוק שירות בטחון [נוסח משולב], תשמ"ו-1986 לשירות צבאי את מלוא ההיקף הנדרש של מיועדים לשירות בטחון על מנת להשלים את מלוא היקף כח האדם הנדרש לכוחות הסדירים של צבא הגנה לישראל.
שריון	14.	(א) הכנסת תוך שישה חודשים מיום אישורו של חוק יסוד זה תחוקק חוקים לשם יישומם המלא של חוק יסוד זה בין על דרך תיקון החוקים הקיימים ובין על דרך חקיקת חוקים חדשים. (ב) חוקים אלו יכנסו לתוקף לא יאוחר מעבור 12 חודשים מיום אישורו של חוק יסוד זה. (ג) לשם מימוש סעיפים קטנים (א) ו-(ב) הכנסת תקים ועדת כנסת חדשה שתתמיד בפעולתה עד להשלמת חקיקה זו. (ד) לא עמדה הכנסת בחובתה לפי סעיף קטן (א), יפורשו כלל החוקים כך שיהלמו את הוראות חוק יסוד זה, ויבוטל כל חוק הסותר את הוראות חוק יסוד זה. חוק יסוד זה לא יבוטל או יתוקן אלא ברוב של 80 חברי כנסת.

מספר פנימי: _____

דברי הסבר

מדינת ישראל הינה התגלמות הנס בעולם המעשה. נס שבא לידי ביטוי בתקומתו של עם מתוך שבר גדול. עם שלקח את גורלו בידו והיה מעם נרדף לעם ריבון במולדתו ההיסטורית, המקיים חיי רוח וחומר משגשים.

בבוקרו של חג שמחת תורה תשפ"ד ה- 7.10.23 מדינת ישראל התעוררה למציאות גלותית. בתוך גבולותיה התחוללו פרעות שלא העלינו בדעתנו כי נשוב לראותם. הדבר משמש לנו כתזכורת כי בית בטוח לעם היהודי בארץ ישראל – אינו דבר מובן מאליה, והוא נקנה במעשה ובהקרבה.

ושוב, קם העם היהודי להגן על נפשו אל מול אויביו והשיב מלחמה. התייצבו לוחמים בסדיר ובמילואים, מתנדבים מכל חלקי העם בכל התחומים, אל מול האויב, על מנת להביסו במלחמת קיום זו, תוך תשלום כבד בחיים, בגוף, בנפש ובמשפחה - זוהי ההגשמה הישראלית בעת הזו.

יחד עם זאת, לא כל חלקי העם נטלו חלק במערכה זו. הפער בין אלו המתגייסים ומקריבים מעצמם בעולם המציאות והמעשה לבין אלו שנמנעים מכך בין מסיבות אידיאולוגיות ובין מחמת אנוכיות, אינו מתקבל על הדעת וחותר תחת יסודות קיומה של המדינה.

במהלך העשורים האחרונים פער זה הולך ומתרחב בעוד הצורך להגן על המדינה ולתרום לקהילה הולך וגדל.

בהסירנו את מדי הצבא ובשטוף פנינו מאבק השריפה בדרכנו לכוון חברה טובה יותר, אנו נדרשים לתקן את טעויות העבר ולהפיק את הלקח מהמשבר הגדול כדי להעלות את המדינה חזרה על פסי הערכים, שיצרו את נס העבר ושייצרו את נס העתיד.

ערך הנתינה לזולת הוא הבסיס לקיומה של החברה הישראלית, והוא מתורגם בראש ובראשונה בסיוע למדינה כארגון שייעודו שירות הציבור. הנתינה מתעצבת בהתאם לצרכי השעה, ולפיכך בעידן הנוכחי לשירות הצבאי הבכורה, ולאחריו השירותים האזרחיים מצילי החיים, והשירותים החברתיים לשם התמיכה בנצרך, כמאמר התורה: "לא-תִרְאֶה אֶת-חֲמוֹר אֶחִיד או שׂוֹר, נָפְלִים בַּדֶּרֶךְ, וְהִתְעַלְמָתָּ, מֵהֶם: הֶקֶם תִּקִּים, עָמוֹ, (דברים, כב,ד).

ונתינה זו צריכה לחול על הכול, בשיוויון, ללא הבדל אמונה, מגדר או מוצא. החובה לקיום המדינה והחברה מוטל על כל יחיד, ואין אדם רשאי לומר פטור הנני, שאחרת הנטל על זולתו רק ילך ויגבר, הריקמה אשר מחברת בינו תלך ותפרס, ולא יהיו בסופו של יום הכוחות להמשיך את קיומה של המדינה.

לפיכך, מוצע כי הכנסת בתורת היותה אף האסיפה המכוננת תקבע בחוק יסוד את חובת השירות למדינה כחובה חוקתית המוטלת על הפרט ועל מוסדות המדינה.

חוק היסוד המוצע קובע את העקרונות לפיהם על הכנסת כרשות המחוקקת לקומם חוקים חדשים ולתקן את הקיימים לשם יישום החובות הקבועות בחוק היסוד ואת האמצעים שנקבעו בו.

העקרון הראשי בחוק היסוד קבוע בסעיף 3(א) לפיו כל תושב בישראל מחוייב בשירות למען המדינה במשך 24 חודשים בגיל 18 שנים. חיוני הוא שמרבית האוכלוסיה הישראלית יקדיש את אותה תקופה מחייו למען השירות, שכן זו התקופה האידיאלית לשם הכשרה גופנית לשירות הצבאי וזו המתאימה לשירות ממושך מחוץ למסגרת המשפחתית, לעול הפרנסה ולקידום האישי.

סעיף 3 (ב) – מעגן את החובה לשרת שירות מילואים בהתאם לצורך העיתי ולשם הכשרה ושמירה על כשירות.

סעיף 3 (ג) עוסק בהארכת תקופת השירות מעבר ל-12 חודשים כמפורט בהמשך בסעיף 4(ו) אשר תהא מחוייבת בחקיקה של הכנסת ואף זו רק לשם הגשמת צורך ביטחוני מובהק.

סעיף 4 מכונן את מינהלת השירות למען המדינה. מינהלת זו תהא אחראית על: הגיוס לצה"ל ועל ההשמה במסגרות השירות השונות המרכיבות את השירות לפי חוק היסוד, הקמת מסגרות השירות, הפיקוח על הגופים שיפעילו בפועל את מסגרות השירות, תגמול המשרתים ועוד. הכנסת תחוקק חוק הפורט לפרוטות את מכלול הסמכויות שיוקנו למינהלת בהתאם לראשי הפרקים המנויים בסעיף 4 הנדון. ראש המינהלת אשר ימנה את עובדי המינהלת וינחה את פעולתה יבחר על ידי ועדה ציבורית המורכבת מנשיא המדינה, שר הבטחון ונציג אחת מסיעות האופוזיציה וזאת על מנת להעניק לו משנה עצמאות ויכולת לעמוד בפני לחצים ושיקולים פוליטיים.

סעיף 4(ו) נועד לאפשר הארכה מוגבלת של תקופת השירות בלא צורך בחקיקה יעודית.

ראש המינהלת יהא אחראי על אכיפת החקיקה הנוגעת לשירות ועל הכנסת לחוקק חקיקה שתקנה לו סמכויות אכיפה מינהליות אפקטיביות.

בהתאם לסעיף 5 השירות לפי חוק היסוד יוגשם באמצעות 4 ארבע מסגרות שירות: שירות צבאי בצה"ל, שירות אזרחי במגוון תחומים, שירות מצוינות ושירות לימוד תורה.

המצוינות במדעים, באמנות ובספורט נועדו לאפשר לתושבי ישראל אשר הם בעלי כישורים יחודיים שהפסקת העיסוק בהם לתקופת השירות הקבועה בחוק עלולה לפגוע משמעותית בהתפתחותם המקצועית או כאלה שיש בהמשך פיתוח כשרונם היחודי כדי לתרום תרומה משמעותית למדינה, ייצוגה או החברה בישראל להמשיך ולפתח ולהגיע להישגים בתחום כשרונם היחודי. ולפיכך, חוק היסוד שומר על נושאי הדגל העתידיים של תחומים אלו.

לימוד התורה נועד להכיר בכך שמדינת ישראל היא מדינתו של העם היהודי - עם התנ"ך, אשר המסורת היהודית ולימוד התורה שמרו על זהותו וקיומו במשך אלפיי שנים, והיו עמודי יסוד בתפישתו המוסרית. ולפיכך, המדינה רואה חשיבות והכרח במסלול שיתמוך ויעודד תושבי ישראל שהוכיחו את מסירותם ללימוד התורה.

כאמור בסעיף 5(ב) החוק מאפשר מסגרת שירות התנדבותית מקדימה לשירות החובה בת 24 החודשים לפי סעיף 3(א) שתכניה דומים לאלו המתקיימים כיום במסגרת "שנת שירות", מכינות קדם צבאיות, ישיבות הסדר וישיבות גבוהות. להבדיל מהמצב הקיים יתקיים פיקוח של המינהלת על מסגרת זו, כאשר לא ניתן יהיה להתחיל את השירות באחד ממסלולי השירות הקבועים בסעיף 5(א) לאחר הגעה לגיל 21 שנים.

לפי סעיף 6 ראש המינהלת יזמן את המיועדים לגיוס לתהליכי מיון ובבוא הזמן לשירות עצמו. לצבא ההגנה לישראל האמון על ביטחון המדינה קיימת עדיפות מובנית אל מול יתר המסלולים. יחד עם זאת, ככל שבמסגרת המיונים ימצא כי תושב ישראל מתאים לאחד המסלולים הקבועים (בסעיפים 4(3)-(4)), אזי גיוסו לשירות צבאי יהיה כפוף לאישור ראש מנהלת השירות. הדבר נובע מתוך רצון להימנע מגיוס של בעל כישרון יחודי לשירות צבאי שאין הכרח שדווקא הוא יאייש אותו, כגון לומד תורה מחונן ומסור או נגן מחונן ומסור שיגויס לתפקיד אותו יכולים למלא רבים אחרים, מבלי שהדבר יפגע בצרכי צה"ל.

סעיף 7 מעניק מעמד בכורה לשירות בצה"ל. לא יגויסו מיועדים לשירות למסגרות האחרות אלא לאחר שצרכי כח האדם של צה"ל מוצו הן בהיבט הכמותי והן בהיבט האיכותי. הקריאה לשירות צבאי תתבצע באופן שיווינוי לפי התאמת תכונות המיועדים לשירות בצה"ל ולא ילקחו בחשבון שיקולים לצורך העניין של מגדר, אידיאולוגיה, השתייכות דתית או מקום מגורים.

לאור מעמד הבכורה של הצבא ולאחריו של השירות האזרחי מסגרות המצוינות ולימוד התורה יוגבלו כל אחת ל – 2% מסך כל מחזור גיוס. השמה במסלולים אלו תתבצע בהתאם לכללים שיקבעו על ידי ועדה שתמונה על ידי אותה ועדה שמינתה את ראש מינהלת הגיוס.

המינהלת בהתאם לסעיף 8 תקבע אפשרות להתנדבות לשירות למי שפטור משירות או שחובת השירות לא חלה עליו למשל מפאת גילו המבוגר.

סעיף 9 - חוק היסוד אינו משנה את המצב הקיים לפיו בני העדה הערבית אינם מחוייבים לשירות צבאי אם אינם בוחרים בזאת, אולם הם יהיו מחוייבים לשרת באחת ממסגרות השירות האחרות.

סעיף 10 - ראש המינהלת רשאי לפטור משירות מי שאינו מתאים לשירות מבחינה גופנית או נפשית. ראש המינהלת רשאי אף לפטור משירות מי שהוא הורה או מי שיש ישנם טעמים הומניטריים חריגים שמצדיקים מתן פטור משירות – יודגש שמדובר בסמכות שבשיקול דעת ולא בכל מקרה ינתן פטור במצב זה.

סעיף 11 - התגמול בגין השירות בחובה ובמילואים הוא עקרון יסודי. התגמול יהיה דיפרנציאלי לפי מאפייני השירות תוך עדיפות לשירות קרבי. ככל שתקופת השירות המקורית בחוק תוארך יזכה המשרת בתגמול יחודי נוסף. הכנסת תחוקק חוק שנועד לתמוך כלכלית במשרתי המילואים ובמי שמעסיק משרתי מילואים ונפגע עקב גיוסם. בין היתר חוק זה יקבע חסינות מתביעות נזיקין כלפי חיילי מילואים שמפאת שירות המילואים שלהם לא יכלו לעמוד בחובותיהם הנזיקיות והחוזיות, יתאפשר להם לדחות מועדי משפט ותשלומי מיסים, הם יוגנו כראוי מפני פיטורים וביטולים של עסקות שהם צד להן. כמו כן, משפחות משרתי המילואים יזכו לתמיכה משמעותית, שאיננה קיימת כיום, שתביא בחשבון גם את אבדן פוטנציאל ההתפתחות והצמיחה האישית והפיננסית עקב שירות המילואים.

סעיף 12 – תושב ישראל שלא ישרת בהתאם להוראות חוק יסוד זה יוותר על מגוון זכויות והטבות אזרחיות המוקנות לאזרחי המדינה המשרתים, ובכלל זה תאגידים שבשליטתו ותאגידים שבשליטת חבר בני אדם שרובם הפרו את חובותיהם לפי חוק היסוד. אלו לא יזכו לכל הטבה או הקלה מטעם המדינה והשלטון המוניציפלי, אלא אם ההטבות נובעות ממצבו הבריאותי הרעוע של המפר. כך אף לגבי העדפות מתקנות מטעם המדינה למשל בתחום הלימודים האקדמיים. מפר לא יועסק על ידי המדינה, השלטון המקומי ותאגידים ולא יוכל להתקשר עימה בהסכם מסחרי. כל גורם יהיה רשאי לפטר מפר מפאת היותו כזה, וכן המדינה והשלטון המקומי על תאגידים יוכלו לבטל הסכם מסחרי עימו. חלק מהוראות סעיף 12 (א) יחולו על כל תאגיד התורם במעשיו להפרת חוק זה לדוגמא מוסדות צדקה הפועלים לסייע כלכלית למפרים או להתחמק ממילוי חובותיהם.

לפי סעיף 12 (ג) המדינה במישרין או בעקיפין לא תתמוך במוסד על תיכוני שלמעלה מ – 10% מתלמידיו הינם מפרים, ויאסר על מוסדות אלו לגייס תרומות.

בהתאם לסעיף 13 לחוק היסוד הוא יכנס לתוקפו תוך שנה מיום אישורו למעט העקרון שבסעיף 7(ג) שיחולו מעת אישור החוק ועניינו שיויוון בגיוס לצה"ל. כמו כן, עם אישור החוק תחוייב מערכת הבטחון לגייס את כל מכסת כח האדם הנדרשת לצבא הסדיר.

מאחר שלשם ישום חוק היסוד יש צורך בחקיקה עניפה של חוקים "רגילים", מחוייבת הכנסת להשלים חקיקה זו תוך שישה חודשים מיום אישור חוק היסוד – דבר שיחייב הקמת ועדת כנסת מיוחדת לעניין זה. לא עמדה הכנסת ביעד זה, יפורשו כלל החוקים הקיימים באופן ההולם את האמור בחוק יסוד זה, ויבוטלו חוקים אשר סותרים את האמור בחוק יסוד זה.

חוק היסוד ישוריין כך שלא ניתן לבטלו או לשנותו אלא ברוב של 80 חברי כנסת.